

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Pipistrellus pipistrellus (Set dies en la vida d'un quiròpter)

Elaborades per Teresa Soler i Joan Andrés

PIPISTRELLUS PIPISTRELLUS
(Set dies en la vida d'un quiròpter)

D E S C R I P C I Ó

Autor: Pasqual Alapont

Il·lustracions: Francesc Santana

Edicions Bromera / Alzira, 1994

Collecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 32

Format: 20,5 × 13 cm, 80 pàgs.

Enquadrernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 12 anys

RESUM ARGUMENTAL

Són les tres de la matinada d'una calorosa nit d'estiu quan Ricard, un jove aprenent de científic, es passeja somnàmbul per sa casa. Per la finestra de l'habitació entra un projectil que va a estavellar-se contra la pantalla del televisor que queda seriosament danyat. És una *Pipistrellus pipistrellus* o rata-penada que a conseqüència del colp acaba greument ferida. Ricard, com a bon científic, decideix quedar-se-la per a curar-la i ampliar els seus coneixements sobre els quiròpters. En això està quan apareix la seua germana Vicentica i l'amenaça de contar-ho tot als pares, encara que s'avindria a no dir res a canvi d'un equipatge complet de tennis. Aquesta situació obliga a Ricard a prescindir dels estalvis que tenia a la vidriola per a comprar-se un microscopi i a treballar com a repartidor de cistelles de formatges.

Al matí següent en lloc d'anar a l'escola se'n va a la

biblioteca pública, on confirma que els aliments preferits dels quiròpters són els himenòpters. Per a aconseguir una bona quantitat d'aquests animals voladors, decideix anar a un bar-ranc molt conegut on hi ha mosques i mosquits en abundància. Aquesta eixida li reporta una bona muntonada d'arraps i un cap de setmana sense eixir de casa, perquè els pares, per mitjà del director de l'escola, ja saben que no ha aparegut per classe.

El cap de setmana i els dies que segueixen li resulten especialment favorables per a ampliar els seus estudis sobre les rates-penades, però completament desastrosos pel que fa a la seua vida personal ja que és abandonat pels pares, que, com que no tenen el recurs de la televisió, només fan que eixir de nit i de dia amb els amigots i no li fan gens de cas ni l'alimenten adequadament.

Quan torna a l'escola, com que la rata-penada ha de menjar, agafa el pot ple de mosques que tenen al laboratori, la qual cosa comporta un bon rebombori i un discurs del director del centre, que sospita d'ell.

Finalment, la rata-penada se li escapa i se'n va d'excur-sió a l'habitació on dormen els pares, aquests la descobreixen i Ricard decideix contar-los tota la veritat. Els pares li demanen que abans de dotze hores els lliure de la bestiola, cosa que ell compleix escrupolosament.

Tot hauria sigut perfecte si no haguera estat perquè a l'endemà Ricard troba a faltar la seua vidriola i la seua germana. Ricard promet venjar-se, però quan la germana apareix amb el microscopi dels seus somnis signen la pau. Eixa mateixa nit, mentre el pare dorm tranquil·lament, una granota preciosa se li para en el front i Ricard no pot resistir la temptació de quedar-se-la.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Pipistrellus pipistrellus és un llibre que, per les seues situacions còmiques i el seu ritme àgil divertirà tant els

menuts com aquells que ja fa temps que han deixat de ser-ho.

A partir de l'entrada en casa del protagonista d'un insòlit projectil, l'autor conta la història d'un xicot de comportament poc usual que, convençut de ser un gran científic, es dedica a investigar qualsevol bestiola que cau en les seues mans.

A més del plaer que la seua lectura comporta, el llibre dóna peu per a treballar l'expressió escrita promovent tota una sèrie d'activitats al voltant del diari personal, el diari de classe o la redacció d'informes i fitxes de caràcter científic.

Igualment, *Pipistrellus pipistrellus* pot ser un instrument molt útil per a treballar l'expressió oral i promoure actituds positives, ja que dins de les assemblees de classe es poden propiciar debats sobre temes suggeridors com:

—¿Hi ha assignatures més importants que altres? ¿Per què el nom de *maries* que donem a certes assignatures?

—Quan tenim un desig, ¿fins a on seríem capaços d'arribar per a aconseguir-lo? ¿Seguiríem l'exemple de Ricard, que és capaç de treballar a canvi de poder mantenir la rata-penada?

Altres qüestions que ens suggereix la lectura de *Pipistrellus pipistrellus*, sense que ací s'esgoten les possibilitats, poden ser:

—La conveniència d'una alimentació sana i equilibrada.

—El respecte per la natura i especialment pels animals del nostre entorn.

—El paper dels pares dins la família.

—Les relacions entre germans i germanes.

—El paper de l'escola en el món infantil i juvenil, etc.

L'AUTOR

Pasqual Alapont i Ramon va nèixer a Catarroja (l'Horta Sud). Estudià Història Medieval i els seus primers passos en el camp de la literatura els va fer com a poeta amb el llibre col·lectiu *L'espai del vers jove*. L'any 1984 guanyà el premi

Enric Valor de literatura infantil amb *Mitjacua i la sargantana de mar*, escrit en col·laboració amb Antoni Torregrossa. A la col·lecció «El Micalet Galàctic» té publicats *¡No sigues bajoca!*, *¡Estàs com una moto!* i *¡Me'n vaig de casa!* Darrerament també ha fet incursions en el teatre infantil i juvenil, amb l'obra *Això era i no era*. Tota aquesta producció, juntament amb el llibre que ara us presentem *Pipistrellus pipistrellus*, finalista del premi Vila de l'Eliana 1993, el confirmen com un dels autors més interessants de l'actual literatura infantil i juvenil valenciana.

L'ILLUSTRADOR

Francesc Santana, pintor i il·lustrador, es llicencià en Belles Arts l'any 1981. Ha fet diversos viatges d'estudis per Europa i ha exposat internacionalment la seua obra pictòrica. Com a il·lustrador, ha treballat per a diverses editorials i publicacions periòdiques. A més de *Pipistrellus pipistrellus*, també ha il·lustrat per a aquesta mateixa col·lecció llibres com: *¡No sigues bajoca!*, *¡Estàs com una moto!*, *Moguda a la biblioteca* i *¡Me'n vaig de casa!*

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Les propostes didàctiques d'aquesta col·lecció es presenten separades del llibre de lectura per deixar al criteri de la mestra o del mestre la possibilitat d'usar-les una vegada llegida la història. Encara que les propostes han estat elaborades pensant en el currículum escolar del tercer cicle de primària, fóra convenient triar entre els exercicis i jocs proposats els més adequats per a cada nivell, com també els més convenients a les necessitats, els gustos i els interessos dels alumnes de la classe. Per les mateixes raons, aquestes propostes de treball són ampliables o modificables en qualsevol aspecte.

En les propostes didàctiques següents s'han inclòs una sèrie d'activitats que ajudaran els alumnes en l'anàlisi i comentari del text. En aquest sentit es proposen uns exercicis que analitzen l'estructura, el narrador, l'estil i els personatges de la narració, sempre amb activitats escaients per a l'etapa evolutiva de l'alumne, intentant un equilibri entre l'activitat instructiva i lúdica per a despertar l'interés dels alumnes per les propostes de treball. Cal, però, recordar que la lectura ja és, per ella mateixa, una activitat prou recreativa, completa i instructiva, i que, en conseqüència, no requereix cap activitat complementària per a ser interessant i enriquidora.

Tanmateix no seria apropiat aprofitar la lectura d'un llibre per a treballar tota una sèrie d'exercicis gramaticals i repassar els objectius de l'àrea de llengua i literatura, ja que podríem despertar en els alumnes una actitud contrària a la desitjada.

Una activitat motivadora per a qualsevol nivell de l'ensenyament primari consisteix a presentar els llibres com un paquet sorpresa o misteriós. És una activitat senzilla i ràpida de preparar i que disposa positivament els alumnes cap a lectura. S'han d'embolicar els llibres triats en un paquet ben vistós. Després es demana a un company o companya de l'escola que porte el paquet a la classe en un moment que prèviament haurem convingut per tal que hi haja silenci, així tots els alumnes veuran el que passa. Al paquet s'enganxa una targeta dirigida als alumnes amb una nota signada per un personatge fantàstic: un pirata, una fada, un personatge del llibre elegit... No escriu vosaltres la nota, ja que als xiquets i xiquetes els agradarà comprovar que la lletra no és la vostra. Presenteu l'activitat d'una manera divertida però que resulte creïble i l'èxit està assegurat.

PROPOSTES DE TREBALL *

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen les presents *Propostes*.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR/A:

IL·LUSTRADOR/A:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: Núm.:

1. *Pipistrellus pipistrellus* està dividit en nou capítols. Canvia les dates que encapçalen cada capítol per un títol que done idea del que tractarà. Fixa't en l'exemple:

Matinada del 15 de juny: *Una pipistrellus entra en casa. Comença l'embolic.*

16 de juny:

17 de juny:

18 de juny:

19 de juny:

20 de juny:

21 de juny:

22 de juny:

Matinada del 22 de juny:

2. De totes les situacions que planteja el llibre, quina et sembla que és la més graciosa? Raona la teua contestació.

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. L'ESTRUCTURA

Pipistrellus pipistrellus és un diari, és a dir, un conjunt d'anotacions que una persona fa per a explicar el que li ha passat en un dia o dies determinats. Aquests successos poden presentar una estructura lineal si l'autor conta la història començant des del principi i seguint un ordre cronològic dels fets. També poden presentar una estructura fragmentària si l'autor altera l'ordre del relat tant en el temps com en l'espai. Tenint en compte això:

1.1. ¿Com definiries l'estructura de *Pipistrellus pipistrellus*, lineal o fragmentària? Explica per què ho creus així.

.....

.....

.....

1.2. Un diari sol ser molt íntim ja que normalment hi expressem els nostres sentiments i les opinions que tenim de les persones i dels fets que han passat.

Escriu el teu diari i conta el que passa a la teua escola un dia o dies qualssevol, procurant expressar els teus sentiments i les opinions que tens sobre les persones que t'envolten.

1.3. Continua el diari de Ricard en el moment en què ell se'l deixa. El títol podria ser: *El dia després*.

2. EL NARRADOR

El narrador és la persona que conta la història. Una narració és omniscient si és contada per una persona desconeguda, que sembla que sap el que parlen i senten tots els personatges, com si estiguera alhora en tots els llocs,

i per això la història està narrada en tercera persona. Una narració també pot ser subjectiva si el narrador conta la història en primera persona i és o bé un personatge més de la novella o bé el protagonista.

2.1. ¿Qui narra la història en *Pipistrellus pipistrellus*?

.....

2.2. ¿El narrador parla en primera o en tercera persona?

.....

2.3. ¿És un personatge qualsevol o és el protagonista?

.....

2.4. ¿La narració de *Pipistrellus pipistrellus* és omniscient o subjectiva?

.....

2.5. Imagina que ets l'autor de *Pipistrellus pipistrellus*. ¿Com hagueres escrit el següent fragment del llibre des del punt de vista de tercera persona?

No puc dormir. Fa quinze minuts que el meu pare ha entrat en la fase paquiderma i totes les parets de la casa tremolen. No obstant això, hi ha alguna cosa estranya en la seua respiració. Intercalats entre els seus roncs se senten, ara i adés, uns sons estranys. Per ventura, ¿pot algun científic resistir la temptació de comprovar aquest canvi en el ritme normal de la natura?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. L'ESTIL

L'estil és la manera peculiar d'escriure d'un autor i els recursos (narració, descripció, diàlegs, metàfores, comparacions, elipsis...) que aquest utilitza per aconseguir motivar els lectors.

3.1. ¿Què predomina en el llibre que acabes de llegir: la narració, la descripció o el diàleg?

.....

3.2. Un dels recursos que utilitza l'autor és la comparació. Així quan Ricard diu que «...a les quatre de la matinada, el meu pare deixa de respirar com els gorilles...» fa una comparació. És a dir, que equipara el respirar del seu pare i el dels gorilles.

Busca i escriu tres comparacions que apareguen al llibre.

3.3. ¿Per què creus que l'autor ens mostra de tant en tant l'hora del rellotge de la cuina marcant sempre les vuit?

- a) Per gastar-nos una broma.
- b) Per donar-li un ritme al text.
- c) Per donar-li un respir al lector.
- d) Per introduir-nos millor en l'ambient del relat.

3.4. L'autor utilitza diversos nivells d'expressió al llarg del llibre. Així trobem uns moments en què se serveix de la ironia i altres en què utilitza el llenguatge científic.

¿El text de les pàgines 21 i 22 el podem qualificar com científic? Raona la teua resposta.

.....

.....

¿Sabries trobar al text algun fragment on Ricard s'expressa amb ironia? Escriu-lo.

.....

.....

3.5. Com hauràs pogut comprovar, un altre recurs que utilitza l'autor són les expressions i frases fetes. Explica el que signifiquen cadascuna d'aquestes que apareixen en el llibre.

Porteu cara de ciri.

La cosa quedà en aigua de tramussos.

Boquejava com els tencons.

Mirà de gaidó.

Donar corriola al mestre.

Posà ulls d'ovella ofegada.

No badà boca.

4. ELS PERSONATGES

Com ja saps, els personatges són les persones, animals o coses que formen part de l'acció de la novella.

4.1. L'autor de *Pipistrellus pipistrellus*, per tal de remarcar els trets físics o psíquics dels personatges, els descriu amb una frase aclaridora. Així, de Ricard ens diu que és un aprenent de científic i de Vicentica que és un geni de les finances. ¿Com diries tu que són els personatges següents?

El pare:

La mare:

Ismael:

El director de l'escola:

El bibliotecari:

4.2. Un personatge important en aquest llibre és la rata-penada. ¿Coneixes algun altre llibre on els animals tinguin un paper destacat? Fixa't en l'exemple i completa la taula:

<i>TÍTOL</i>	<i>AUTOR-AUTORA</i>
<i>La venjança dels criptosaures</i>	Joan Pla

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Vicentica té per costum despertar el seu germà a crits. ¿Quins costums tenen els teus germans o germanes? Destria'ls segons cregues que són positius o negatius.

<i>COSTUMS POSITIUS</i>	<i>COSTUMS NEGATIUS</i>

2. Ricard situa els fets en un lloc situat a 40° de latitud nord i a l'altura del meridià de Greenwich. Consulta un atlas, aplica els teus coneixements sobre cartografia i localitza el lloc. Compara la teua resposta amb la dels teus companys i companyes.

3. Amb l'ajuda del teu mestre o mestra busca animals d'aquestes espècies i completa la taula següent:

<i>Quiròpters</i>	<i>Himenòpters</i>	<i>Paquiderms</i>	<i>Amfibis</i>	

4. Una de les queixes més fortes que té Ricard dels seus pares és el tipus d'alimentació que li proporcionen. Com ja saps, per a una bona alimentació fa falta una dieta equilibrada. Escriu un menú per a un dia que presente un equilibri entre tots els components necessaris per a una bona alimentació.

DESDEJUNI:

DINAR:

BERENAR:

SOPAR:

5. Fixa't en l'exemple i completa la taula:

	<i>Família</i>	<i>Forma d'alimentació</i>	<i>Forma de reproducció</i>	<i>Respiració</i>
Colobra	rèptils	carnívora	ovípara	pulmonar
Granota				
Teuladí				
Elefant				
Ratolí				

6. Les persones que s'encarreguen de l'estudi dels éssers vius són els biòlegs. Busca informació i contesta:

¿Quins estudis previs has de fer si vols estudiar la carrera de Biologia?

¿Quants anys has d'estudiar per a ser biòleg?

¿En quina o quines ciutats del País Valencià es pot estudiar la carrera de biòleg?

¿Quines són les especialitats d'aquesta carrera?

¿T'agradaria ser biòleg? Raona la teua resposta.

7. Si busques bé entre aquest embolic de lletres segur que trobaràs el nom de sis personatges del llibre.

A	C	G	T	E	I	H	P	L
C	O	I	S	A	B	E	L	M
I	D	S	T	G	L	Z	Q	F
T	G	R	D	E	X	E	L	T
N	B	V	A	F	S	M	P	O
E	Z	M	N	C	R	P	O	M
C	S	R	I	F	I	A	U	E
I	A	D	E	N	P	R	R	G
V	J	H	L	Q	I	M	E	A

8. El joc del telegrama. Aquest joc consisteix a redactar un telegrama a partir d'una paraula determinada del llibre. Podeu jugar tota la classe o per parelles. Fixeu-vos en l'exemple:

R I C A R D

RECOMANE INSCRIURE'S CONCURS AQUASOL / stop.
RECORDS DANIEL / stop.

Guanya qui escriga el telegrama en menys temps i amb el millor sentit.

9. ¿Coneixes bé com són i quins costums tenen les rates-penades? Si és així segur que no tindràs cap dificultat de trobar els errors que ha comés el nostre redactor.

Les rates-penades són uns rosegadors que, per a poder volar, han desenvolupat els membres posteriors en ales. Les membranes, grosses i ben poblades, que formen les seues ales són un factor limitador d'aquests bimenòpters, ja que els obliga a adoptar una vida diürna per tal d'evitar la deshidratació. En alguns indrets de les nostres terres han adquirit gran importància i han arribat, fins i tot, a ser incloses en escuts i símbols de pobles i ciutats. Aquest és el cas de l'escut de la ciutat de Castelló.